

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์ทุกวัยตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ การอ่านมีความจำเป็นและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษา การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการประกอบอาชีพตลอดจนการพัฒนาประเทศ ซึ่งมีการอ่านเป็นพื้นฐานของการสร้างองค์ความรู้ที่สำคัญ (จวีวรรณ คูหาภินันท์, 2546 : 1) การอ่านที่รู้จักใช้ความคิดพิจารณาตรองเป็นอย่างดี มีส่วนช่วยสร้างความสำเร็จในการดำเนินชีวิตได้อย่างมาก ผู้ที่มีความสามารถพิเศษในการอ่านหรือผู้ที่อ่านหนังสือเก่งมักจะได้รับความสำเร็จก้าวหน้ารวดเร็วกว่าผู้ที่ไม่สนใจที่จะอ่าน (พนิตนันท์ บุญพามี, 2542 : 2)

เนื่องจากสังคมสมัยนี้เป็นสังคมความรู้ จึงมีความจำเป็นที่ผู้อ่านจะต้องเป็นผู้อ่านที่มีประสิทธิภาพด้วย นั่นก็คือ การอ่านที่มากกว่าแค่รู้จักหรือจำได้เท่านั้น แต่อ่านแล้วต้องสามารถที่จะนำความรู้ไปแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้ อ่านแล้วเกิดความคิดใหม่ๆ มากกว่าที่จะอ่านเพื่อความเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว (Machet, 2002) และจากความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในปัจจุบัน ทำให้มีความเปลี่ยนแปลงอย่างมากและตลอดเวลาในทางวัตถุ สภาพแวดล้อม สังคมและการดำเนินชีวิต มนุษย์ในสังคมจำเป็นต้องเรียนรู้และปรับตัวให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ ผลดีของการอ่านไม่เพียงเกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจและวิทยาการ แต่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทั้งด้านสติปัญญาและจิตใจ ผู้ที่รู้หนังสือและรักการอ่านมีโอกาสที่จะได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นและพัฒนาให้มีชีวิตอยู่อย่างสมบูรณ์และมีความสุข (สุพรรณี วราทร, 2545 : 7)

ในสังคมสารสนเทศเช่นทุกวันนี้ การอ่านเป็นวิธีหนึ่งที่จะนำนักเรียนหรือนักศึกษาไปสู่สาระความรู้ และสถานที่ที่เป็นแหล่งในการสนับสนุนการอ่านได้เป็นอย่างดีนั้นคือห้องสมุด สถานศึกษาทุกที่จึงจำเป็นต้องมีห้องสมุดสำหรับนักเรียนหรือนักศึกษาพร้อมกับปลูกฝังให้รู้สึกอยากอ่าน เพราะจะเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยให้การศึกษาบรรลุผลสำเร็จ (เทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี, สมเด็จพระ, 2544) เนื่องจากห้องสมุดเป็นสถานที่ที่จัดเก็บ รวบรวมสารนิเทศต่างๆ ในรูปแบบที่หลากหลายไว้ให้บริการแก่ผู้ใช้ โดยมีบรรณารักษ์เป็นผู้จัดหา รวบรวม จัดหมวดหมู่ บันทึกลง และให้บริการสารนิเทศ

ห้องสมุดมิได้มีความสำคัญต่อการอ่านของนักเรียนหรือนักศึกษาเท่านั้นแต่ยังสำคัญสำหรับการอ่านของทุกคนในสังคมและทุกสาขาอาชีพเพราะการอ่านช่วยให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงาน อ่านเพื่อรู้จักที่จะพัฒนางานฝีมือหรือทำกิจกรรมต่างๆ ให้ทันสมัย การประกอบอาชีพต่างๆ

จำเป็นจะต้องอ่านเทคนิคและวิธีการที่ทำให้ประสบความสำเร็จ เช่น อาชีพนักธุรกิจจะต้องอ่าน เพื่อศึกษาข้อมูลของตลาดทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสามารถพัฒนาธุรกิจ จากธุรกิจแบบครอบครัว ไปสู่ธุรกิจมหาชนอาชีพ นักเขียนก็ต้องอ่านเพื่อจะได้มีข้อมูลในการเขียน เช่น เขียนเรื่องประวัติศาสตร์ เรื่องอวกาศ เรื่องสัตว์ ฯลฯ อาชีพขายอาหารหรือแม่ครัว ก็ต้องพัฒนาฝีมือของตน ต้องอ่านตำราอาหาร ทั้งไทยและต่างประเทศเพื่อจะได้ประกอบอาหารได้ถูกสัดส่วนและได้มาตรฐาน เป็นต้น เพราะฉะนั้นผู้ประกอบการอาชีพทุกอาชีพจึงต้องอ่านเพื่อพัฒนาความรู้ ความคิดและเพิ่มทักษะเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพของตนดังปรากฏในผลการวิจัยการอ่านของผู้ประกอบอาชีพต่างๆ ต่อไปนี้

อาชีพครู บุญส่ง แก้วรากมสุข (2537) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการอ่านหนังสือพิมพ์รายวัน กับการนำเอาเนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์มาใช้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ระดับความสนใจในเนื้อหาประเภทต่างๆ ในหนังสือพิมพ์รายวัน มีความสัมพันธ์กับระดับการนำเอาเนื้อหาสาระของหนังสือพิมพ์มาใช้ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน โดยครูจะเลือกเอาเฉพาะเนื้อหาสาระที่อยู่ในความสนใจของตนเท่านั้น มาใช้ในการเรียนการสอน

สำหรับอาชีพพยาบาลการอ่านก็มีความสำคัญอย่างมาก วรณพร ทองแสงจันทร์ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง ผลของการใช้โปรแกรมการฝึกทักษะการอ่านและทักษะการฟังสถานการณ์การพยาบาลต่อความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 ซึ่งพบว่าความสามารถในการสรุปประเด็นปัญหาทางการพยาบาลของนักศึกษาพยาบาลภายหลังการทดลองโปรแกรมการฝึกทักษะการอ่านและการฟังสูงกว่าก่อนการทดลอง ดังนั้นโปรแกรมการฝึกทักษะการอ่านและการฟังช่วยให้นักศึกษาพยาบาลสามารถเข้าใจปัญหาของผู้ป่วยได้ดีขึ้น

นพรัตน์ เตชะวณิช (2544) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของพนักงานธนาคารกสิกรไทย ที่มีต่อวารสารกิจการสัมพันธ์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการผลิตเอกสารสิ่งพิมพ์ของธนาคารกสิกรไทย ให้มีคุณภาพ ซึ่งพบว่าวารสารกิจการสัมพันธ์มีประโยชน์มากในด้านการให้ความรู้รอบตัวของพนักงานธนาคารกสิกรไทยกว้างขวางมากขึ้น

สำหรับเรื่องของการอ่านของผู้ประกอบวิชาชีพบรรณารักษณ์นั้นยังมีการศึกษาวิจัยไม่มากนัก ในประเทศออสเตรเลีย ได้มีการวิจัยเรื่องของการอ่านของบรรณารักษณ์วิชาชีพในด้านประเภทและเนื้อหาของสิ่งพิมพ์ที่อ่าน โดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์บรรณารักษณ์วิชาชีพในแถบภาคตะวันตกของประเทศออสเตรเลียจำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า สิ่งพิมพ์ที่บรรณารักษณ์วิชาชีพส่วนใหญ่

อ่านมากที่สุดคือ วารสาร โดยบรรณารักษศาสตร์ที่อ่านวารสาร Incite ซึ่งพิมพ์โดย ALIA (Australian Library and Information Association) มากที่สุดและเนื้อหาที่บรรณารักษศาสตร์ที่อ่านมากที่สุดคือ เนื้อหาเกี่ยวกับห้องสมุด (Haddow and Harvey : 2003)

ห้องสมุดมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นห้องสมุดที่เป็นแหล่งรวบรวมความรู้ การค้นคว้าประกอบการเรียน การสอนสำหรับนิสิตนักศึกษา อาจารย์ นักวิชาการและนักวิจัย ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ใช้ที่มีความต้องการสารสนเทศทางวิชาการที่ทันสมัย หลากหลายสาขาวิชา บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย จึงควรเป็นผู้ที่รักในการอ่าน เพื่อติดตามความรู้ในวิชาการแขนงต่างๆ ตลอดจนเหตุการณ์ ข่าวสาร และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อที่จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มพูนความรู้อันเป็นการช่วยสร้างความก้าวหน้าในวิชาชีพบรรณารักษ์ และส่งเสริมการศึกษาต่อของบรรณารักษ์ด้วย อย่างไรก็ตาม การสำรวจการวิจัยเกี่ยวกับการอ่านของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยพบว่ามีเพียง 1 เรื่อง คือเรื่อง ความสนใจและความต้องการในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร (สมใจ อัครประเสริฐดี : 2528) การวิจัยดังกล่าวศึกษาความสนใจในการอ่าน ภาษา ความถี่และเวลาที่ใช้ในการอ่าน ปริมาณที่อ่าน จุดมุ่งหมาย แรงจูงใจและปัญหาในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์

การวิจัยดังกล่าวได้ทำมานานตั้งแต่ พ.ศ. 2528 และเป็นการศึกษาความสนใจในการอ่านวารสารทางบรรณารักษศาสตร์เพียงประเภทเดียว การศึกษาความสนใจในการอ่านของบรรณารักษ์ที่ครอบคลุมสื่อสารสนเทศประเภทต่างๆ ซึ่งเป็นสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ยังไม่มีผู้ทำการวิจัย และจากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการอ่านเป็นเรื่องที่สำคัญสำหรับทุกๆ อาชีพ เนื่องจากการอ่านเป็นวิธีการเพิ่มพูนความรู้ความสามารถและพัฒนาทักษะทางวิชาชีพได้ง่ายและดีที่สุดวิธีหนึ่ง โดยเฉพาะบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยซึ่งเป็นผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับสื่อสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์อยู่เป็นประจำและห้องสมุดมหาวิทยาลัยก็เป็นห้องสมุดที่มีสื่อสารสนเทศหลากหลายประเภทและเนื้อหา อีกทั้งบรรณารักษ์ยังเป็นผู้ที่มีบทบาทเป็นผู้จัดหา จัดเก็บและจัดบริการสารสนเทศให้เป็นที่พึงพอใจของผู้ใช้ บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงน่าจะเป็นผู้ที่มีความสนใจในการอ่านมาก ผู้วิจัยจึงสนใจจะศึกษาถึงความสนใจในการอ่านของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยเพื่อจะได้ทราบถึงสภาพการอ่าน วัตถุประสงค์ เวลาที่ใช้ ประเภทและเนื้อหาของสื่อสารสนเทศที่บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยสนใจอ่าน รวมถึงปัญหาในการอ่าน เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการอ่านของบรรณารักษ์เพื่อการปฏิบัติงานและการให้บริการแก่ผู้ใช้ให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษา

การอ่านของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐในด้าน เวลาที่ใช้ วัตถุประสงค์ ประเภท เนื้อหา และปัญหาในการอ่าน

สมมติฐานการวิจัย

1. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐส่วนใหญ่อ่านเพื่อการปฏิบัติงาน อ่านวารสารวิชาการ และอ่านเนื้อหาด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ
2. บรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐประสบปัญหาการอ่านในระดับมาก คือหนังสือที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานมีจำนวนน้อย

ขอบเขต/ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาความสนใจในการอ่านของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ กลุ่มประชากรในการศึกษาคือ บรรณารักษ์ที่เป็นบุคลากรของห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในขณะทำการวิจัย จำนวน 355 คน สังกัดหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัยของรัฐ 23 แห่งทั่วประเทศ

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษางานวิจัย หนังสือ วารสาร เอกสารและเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับการอ่าน ความสนใจในการอ่านของผู้ประกอบวิชาชีพต่างๆ และบรรณารักษ์
2. สร้างเครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจในการอ่านของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัยของรัฐ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบ

ตอนที่ 2 การอ่านและความสนใจในการอ่านของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย
ในด้าน วัตถุประสงค์ เวลาที่ใช้ ประเภท เนื้อหา และปัญหาในการอ่าน

ตอนที่ 3 ปัญหาในการอ่าน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

3. ทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวิจัยคือแบบสอบถามกับบรรณารักษ์หอสมุด
กลางของมหาวิทยาลัยเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร 12 แห่ง จำนวน 35 คน

4. จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

5. แจกแบบสอบถามที่ผ่านการทดสอบแล้วไปยังบรรณารักษ์ที่ทำงานในหอสมุดกลาง
ของมหาวิทยาลัยของรัฐทั่วประเทศ 23 แห่ง จำนวน 355 คน และเก็บรวบรวมแบบสอบถามด้วย
ตนเองและทางไปรษณีย์

6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามด้วยวิธีการทางสถิติโดยการหาค่าร้อยละ
และค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS

7. สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลและข้อเสนอแนะ

8. รายงานผลการวิจัยและอภิปรายผล

ประโยชน์ที่จะได้รับ

เป็นแนวทางสำหรับห้องสมุดมหาวิทยาลัยในการจัดหาสื่อสารนิเทศและส่งเสริมการอ่าน
ของบรรณารักษ์ห้องสมุดมหาวิทยาลัย